

Rusundersøkelsen 2023

Dokumentasjonsnotat

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2023/53

Fridtjof Elgesem

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 6. desember 2023

ISBN 978-82-587-1849-6 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2023. Undersøkelsen ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Fridtjof Elgesem ved Seksjon for personundersøkelser har hatt ansvaret for å gjennomføre undersøkelsen. Erdal Kilicdogan har trukket utvalget, Anne-Kathrine Jernberg har programmert spørreskjema og Trond Båshus har hatt ansvaret for å tilrettelegge data. Anna-Karin Mevik ved Seksjon for metoder har vært ansvarlig for vekting av dataene.

Seksjon for operasjonell forretningsstøtte har bidratt med å sette opp digitale utsendinger og å sende brev til respondenter. Seksjon for brukerkontakt har sammen med seksjon for personundersøkelser håndtert henvendelser fra respondentene underveis i datainnsamlingen.

Statistisk sentralbyrå, 22. november 2023

Arvid Olav Lysø

Sammendrag

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2023. Statistisk sentralbyrå har gjennomført denne undersøkelsen årlig siden 2012. Undersøkelsen er finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI). Hovedformålet er å kartlegge befolkningens bruk og vaner knyttet til alkohol, tobakk og andre rusmidler.

Populasjonen er befolkningen i Norge. Utvalget er trukket blant personer i alderen 16–79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljert informasjon om unge, er det trukket et tilleggsutvalg på 700 personer i alderen 16–30 år. Vekter som korrigerer for denne overrepresentasjonen i den yngste aldersgruppen, er dokumentert i kapittel 6 i denne rapporten.

Det ble gjennomført intervju med 58 prosent av utvalget. Den viktigste grunnen til at vi ikke fikk flere intervju, var at vi ikke kom i kontakt med alle personene i utvalget. Andelen vi ikke oppnådde kontakt med var 22 prosent. I tillegg var det 16 prosent i utvalget som ikke ville delta, og fire prosent som var forhindret fra å delta. I denne rapporten dokumenteres skjevheter som følge av frafallet.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
2. Forarbeid	7
2.1. Populasjon og utvalg	7
3. Datainnsamling	8
3.1. Informasjonsmaterieil til respondentene	8
3.2. Feltperioden	8
4. Datakvalitet	10
4.1. Dekningsfeil	10
4.2. Utvalgsskjevhet	10
4.3. Frafallsskjevhet	10
4.4. Analyse av frafallet	11
5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser	13
Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg..	14
5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell	15
6. Innsamlings- og bearbeidingsfeil	16
6.1. Innsamlingsfeil	16
6.2. Bearbeidingsfeil	16
7. Vekter	17
7.1. Vekt1 og vekt2	17
7.2. Designvekt – vekt1	17
7.3. Kalibreringsvekter – vekt2	17
7.4. Skalering av vekt1 og vekt2	19
Referanser	20
Vedlegg A: Informasjonsbrev	21
Vedlegg B: Informasjonsbrev til foresatte	22
Vedlegg C: Illustrasjon	23
Vedlegg D: SMS-tekster	24
Vedlegg E: Oppfølgingspost og SMS-tekster	25
Vedlegg F: Spørreskjema	26
Vedlegg G: Registerinformasjon	60

1. Bakgrunn og formål

Våren og høsten 2023 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) ellefte runde av den årlige undersøkelsen om rusmidler. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet. Undersøkelsen er finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI).

I 2023 hadde undersøkelsen en gjennomsnittlig intervjuetid på 16 minutter. Intervjuetiden varierer ut fra alder og bruk av rusmidler. For eksempel blir spørsmål om bruk av narkotiske stoffer og prestasjonsfremmende midler kun stilt til personer i alderen 16 til 64 år.

Det er ønskelig at resultatene ikke skal påvirkes av ferier. En kan anta at befolkningen bruker mer av noen rusmidler i ferier enn den gjør ellers. Undersøkelsen har vært gjennomført etter påske og før sommerferien hvert år.

I 2023 var imidlertid datafangstperioden fordelt på to feltperioder. For å sørge for at resultatene likevel ikke ble påvirket av ferier, ble den første feltperioden gjennomført etter påskeferien fra 17. april til 30. juni, og den andre ble gjennomført etter sommerferien fra 11. september til 6. oktober.

Undersøkelsen har gått i sin nåværende form siden 2012 (Høstmark 2014, Høstmark 2014, Amdam 2015, Amdam 2015, Lagerstrøm 2018, Jensen 2018, Todorovic 2019, Torsteinsen 2020, Torsteinsen 2021 og Torsteinsen 2022).

Tabell 1.1 Nøkkeltall

	Antall	Prosent
Utvalg	3 700	
Avganger	12	
Bruttoutvalg	3 688	100,0
Frafall	1 565	42,4
Nettoutvalg	2 123	57,6
Innsamlingsmetode: Telefonintervju (CATI)		
Skjemalengde: 16 minutter i gjennomsnitt		
Feltperiode: 17. april – 30. juni og 11. september – 6. oktober		

Kilde: Rusundersøkelsen 2023, Statistisk sentralbyrå.

2. Forarbeid

I 2023 ble Tobakksundersøkelsen en del av Rusundersøkelsen. I den forbindelse ble det gjort et forarbeid med spørreskjema. Endringene innebærer flere spørsmål om tobakksbruk i årets Rusundersøkelse. Dette er variabler med egne tidsserier, men endringen medfører et nytt instrument for datainnsamling av røyk- og tobakksstatistikk.

Vi har i tillegg gjort noen endringer i spørsmålsformuleringer og svaralternativer i skjemadelen om illegale rusmidler for å sikre bedre datakvalitet. For å bevare intervjuetiden har andre bolker blitt kuttet. For eksempel har noen spørsmål om alkoholemengde blitt kuttet og skjemadelene om alkoholkonsum på reserveringssted og bruk av reseptbelagte legemidler er fjernet fra spørreskjema.

2.1. Populasjon og utvalg

Målpopulasjon er den populasjonen en ønsker å lage statistikk for. Målpopulasjonen i Rusundersøkelsen er befolkningen i Norge i alderen 16 til 79 år. Utvalget er på 3 700 personer fra 16 til 79 år. Undersøkelsen er en tverrsnittsundersøkelse som skal gi årlig informasjon om bruk av rusmidler i ulike befolkningsgrupper.

Undersøkelsen har et hovedutvalg og et tilleggsutvalg. Hovedutvalget er et tilfeldig utvalg på 3 000 personer i alderen 16–79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljer om en yngre gruppe i undersøkelsen, er det i tillegg trukket et tilfeldig utvalg på 700 personer i alderen 16–30 år. I undersøkelsens intervjuperiode er disse gruppene håndtert samtidig.

Utvalget er trukket fra Folkeregisteret (FREG). Alle som var registrert bosatt på en adresse på trekketidspunktet, det vil si i mars 2023, kunne bli trukket. Alderen på alle regnes per 1. januar 2023. De som bor på institusjon regnes ikke som en del av populasjonen. De som bor på Svalbard, er i militæret eller er utenriks er heller ikke med.

Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR)¹ ble brukt for å koble mobilnummer og e-postadresse til svarenhet. I tillegg ble programmet Telefinn benyttet til å koble på ytterligere telefonnumre. Telefinn benytter et web-basert telefonsøkeverktøy som henter telefonnumre fra Eniro sin telefondatabase for opplysningstjenesten 1880/Gule sider.

¹ Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR) er et register over innbyggerens kontaklinformasjon og reservasjon, og er en fellesløsning som alle offentlige virksomheter skal bruke i sin tjenesteutvikling. Det er Digitaliseringsdirektoratet som er behandlingsansvarlig for kontaktopplysningene i KRR.

3. Datainnsamling

Rusundersøkelsen ble i 2023 gjennomført som en telefonundersøkelse. Telefon har vært innsamlingsmetoden for undersøkelsen hvert år siden 2012. For å kunne styre datainnsamlingen bedre, ble utvalget på 3 700 personer delt inn i syv utsendingspuljer.

3.1. Informasjonsmaterieil til respondentene

Like før datainnsamlingen startet fikk respondentene et informasjonsbrev om undersøkelsen i Altinn. Alle respondenter uten e-postadresse i KRR og foresatte for respondenter under 18 år, fikk informasjonsbrev tilsendt på papir. Se vedlegg A for informasjonsbrev til respondentene og vedlegg B for informasjonsbrev til foresatte.

Informasjonsbrevene inneholdt en illustrasjon som forklarer hva en alkoholenhet er (vedlegg C). I brevet til respondentene var illustrasjonen plassert under teksten på bokmål og nynorsk. Postale brev hadde illustrasjonen skrevet ut som et eget kort.

I forkant av intervjuet ble det sendt en SMS med en påminnelse om at en intervjuer snart vil ta kontakt. Underveis i datainnsamlingen ble det sendt SMS-påminnelser til respondenter vi ikke hadde kommet i kontakt med. Se vedlegg D for disse SMS-ene.

Mot slutten av datafangsten ble det sendt en e-post og en SMS til de respondentene man fortsatt ikke hadde lyktes å få kontakt med, og til de som ikke ønsket å delta. Disse fremgår av vedlegg E.

3.2. Feltperioden

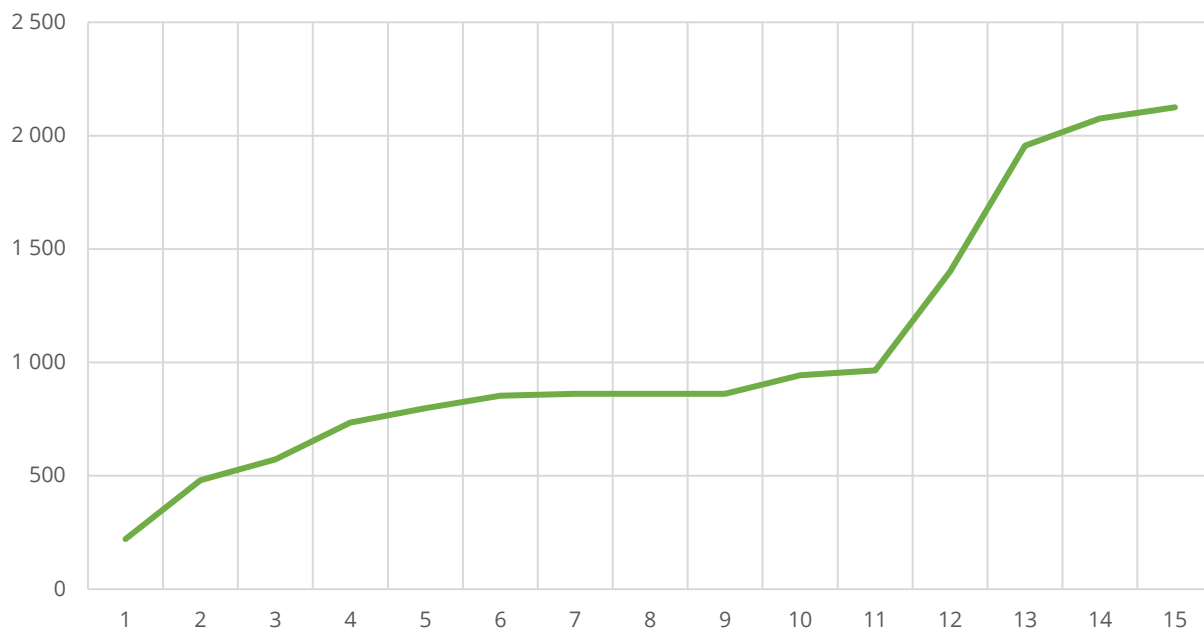
I 2023 var feltperioden fordelt på 13 uker. Fra uke 16 til 22 og fra uke 25 til 26. På grunn av en krevende ressursituasjon i SSB valgte vi å replanlegge datafangsten til to feltperioder for å sikre en forsvarlig svarprosent. Vi planla den andre feltperioden fra september til oktober for at svarene til respondentene ikke skulle bli påvirket av sommerferien og dermed sammenlignbare med tidligere resultater. Den andre feltperioden ble gjennomført fra uke 37 til 40.

Utvalget ble delt inn i syv utsendingspuljer på omtrent 530 respondenter. Bruttoutvalget var tilfeldig fordelt mellom utsendingspuljene. I den første feltperioden ble tre utsendingspuljer delt på tre uker og seks av ukene ble brukt til oppfølging. I alt var 1589 respondenter kontaktet i løpet av den første feltperioden.

I den andre feltperioden ble fire utsendingspuljer delt på tre uker og én uke ble brukt til oppfølging. Oppfølgingsukene i begge feltperiodene ble brukt til å kontakte de vi ikke hadde kommet i kontakt med, og på å kontakte de som av ulike årsaker ikke ønsket å svare første gang vi tok kontakt. I den andre feltperioden tok vi kontakt med 2111 respondenter.

Vi fikk flest intervju i uke 13 av datafangstperioden. Dette er tidspunktet med flest tilgjengelige respondenter og flest intervjuertimer tilgjengelig for prosjektet. I den andre feltperioden hadde vi flest tilgjengelige respondenter, men også kortere tid på å gjennomføre intervju med dem.

Figur 3.1 viser at akkumulasjonen av intervju knytter seg til uker med nye utsendingspuljer. I uke 1 til 4 ble de tre første utsendingspuljene kontaktet. Deretter fulgte en lang oppfølgingsperiode. I uke 12 og 13 ble fire utsendingspuljer kontaktet. På slutten av begge feltperiodene flater kurven ut fordi det er vanskelig å få intervju med de gjenværende respondentene etter at de har blitt kontaktet flere ganger.

Figur 3.1 Akkumulert antall intervju per uke

Kilde: Rusundersøkelsen 2023, Statistisk sentralbyrå.

Det var imidlertid utsendingspuljene som var lengst i felt som oppnådde best resultat. Utsendingspuljene 1 til 3 ble kun kontaktet i den første feltperioden, men oppnådde likevel 60 prosent svar. Dette viser at selv om akkumulasjonen av intervju knytter seg til uker med flest utsendingspuljer, er ukene med oppfølging verdifulle for den endelige svarprosenten.

4. Datakvalitet

I en utvalgsundersøkelse påvirkes kvaliteten på dataene av en rekke forhold. En utvalgsundersøkelse består av et utvalg som skal representere en populasjon, og representativiteten kan påvirkes av ulike feil som oppstår underveis i gjennomføringen av undersøkelsen.

4.1. Dekningsfeil

De som er med i undersøkelsen er med fordi vi antar at de tilhører populasjonen for undersøkelsen. Vi har laget en ramme vi trekker fra ved å bruke opplysninger i Folkeregisteret (FREG). Dekningsfeil oppstår når rammen vi trekker fra har mangler. Det kan være at rammen mangler personer som skulle vært med, for eksempel personer som nettopp har flyttet til Norge, eller at den inneholder personer som ikke skulle vært med, som for eksempel personer som bor på institusjon eller har flyttet fra Norge. Vanligvis vil dekningsfeil være et lite problem i Folkeregisteret.

De som ikke lenger bodde i Norge, bodde på institusjon eller av andre grunner ikke tilhørte populasjonen når vi kontaktet dem, ble satt til avgang i undersøkelsen. Kun 12 personer ble satt til avgang. I og med at antallet avganger er svært lite vil ikke kvaliteten påvirkes mye av avgangene i denne undersøkelsen.

4.2. Utvalgsskjevhet

Utvalgsskjevhet innebærer at en egenskap er annerledes blant de som er trukket ut til undersøkelsen enn den er for populasjonen. Skjevhet i utvalget kan oppstå i utvalgstrekkingen hvor tilfeldigheter kan føre til at noen egenskaper som for eksempel kjønn, alder og bosted er ulikt fordelt i utvalget og i populasjonen.

Dersom det er slik at noen grupper for eksempel er underrepresentert i bruttoutvalget, vil de veie for lite i de samlede resultatene. Det vil igjen bety at dataene vi har etter endt undersøkelse ikke representerer et tverrsnitt av den norske befolkningen. Slike skjevheter er erfaringsmessig små, og vi har ingen indikasjoner på at det har oppstått vesentlige utvalgsskjevheter i denne undersøkelsen

4.3. Frafallsskjevhet

Frafallsskjevhet innebærer at fordelingen av en egenskap er annerledes blant de som deltar i en undersøkelse enn for utvalget som er trukket ut til deltagelse. Det påvirker nettoutvalgets representativitet for populasjonen. Skjevhet i en egenskap medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt med tanke på andre egenskaper. Og motsatt betyr ikke godt samsvar mellom fordelingen i netto- og bruttoutvalget for en eller flere egenskaper at det ikke er skjevheter blant andre egenskaper.

I tabell 4.1 sammenlignes noen egenskaper ved nettoutvalget opp mot bruttoutvalget. En egenskap som viser skjevhet i nettoutvalget i de fleste undersøkelser, er utdanning. Det samme er tilfelle her. Blant de med grunnskole eller lavere utdanning er det en underrepresentasjon på 3,1 prosentpoeng i nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget. Blant de med universitets- og høyskoleutdanning er det en overrepresentasjon på 6,8 prosentpoeng. Fordelingen etter Landbakgrunn² viser også skjevheter i nettoutvalget. Blant personer med Norge som landbakgrunn er det en

² Definisjon av landbakgrunn. For personer født i utlandet, er dette (med noen få unntak) eget fødeland. For personer født i Norge er det foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland, er det morens fødeland som blir valgt. Hvis ikke personen selv eller noen av foreldrene er utenlandsfødt, hentes landbakgrunn fra de første utenlandsfødte en treffer på i rekkefølgen mormor, morfar, farmor eller farfar.

overrepresentasjon på 5,2 prosentpoeng i nettoutvalget. De andre kjennemerkene vi har sett på, viser kun små avvik mellom netto- og bruttoutvalget.

Tabell 4.1 Frafallsskjevhet. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Prosent

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall	Netto-brutto
I alt	100,0	100,0	100,0	
Kjønn				
Mann	51,0	50,9	51,2	-0,1
Kvinne	49,0	49,1	48,8	0,1
Aldersgrupper				
16-24 år	23,2	23,0	23,4	-0,2
25-44 år	36,2	34,8	38,2	-1,4
45-66 år	27,3	29,1	24,9	1,8
67-79 år	13,3	13,1	13,5	-0,2
Utdanningsnivå				
Grunnskole eller lavere	23,4	20,3	27,5	-3,1
Videregående skole	35,9	35,1	37,1	-0,8
Universitets- og høyskoleutdanning	32,8	39,6	23,6	6,8
Uoppgitt	7,9	5,0	11,8	-2,9
Landbakgrunn				
Norge	69,8	75,0	62,6	5,2
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	15,0	12,8	17,9	-2,2
Andre land	13,5	11,4	16,4	-2,1
Uoppgitt	1,8	0,8	3,1	-1,0
Landsdel				
Oslo og Viken	36,8	36,1	37,6	-0,7
Innlandet	6,9	7,1	6,6	0,2
Agder og Sør-Østlandet	13,4	13,1	13,7	-0,3
Vestlandet	24,9	25,5	24,1	0,6
Trøndelag	9,2	9,2	9,3	0,0
Nord-Norge	8,8	8,9	8,7	0,1

Kilde: Rusundersøkelsen 2023, Statistisk sentralbyrå.

4.4. Analyse av frafallet

Ikke alle som er trukket ut til å delta i en undersøkelse vil eller kan delta. En del av personene i utvalget lyktes vi ikke å komme i kontakt med, noen ønsket ikke å delta og andre igjen var forhindret fra å delta på grunn språk, sykdom, reiser eller lignende.

Tabell 4.2 viser at ikke-kontakt er den viktigste grunnen til frafall i denne undersøkelsen. Det er enklest å få kontakt med personer i aldersgruppen 67–79 år, der 15,7 prosent av nettoutvalget ble registrert som ikke-kontakt når undersøkelsen var over.

Av egenskapene i tabell 4.2, er det utdanningsnivå og landbakgrunn som viser de de største forskjellene i svarprosent. De med kun grunnskole har en lavere tilbøyelighet til å delta i undersøkelsen enn de med høyere utdanning. Svarprosenten blant de med universitets- og høyskoleutdanning er 69,5 prosent. For de med grunnskoleutdanning er svarprosenten 50, men andelen ikke kontakt er også 26 prosent. De som har norsk landbakgrunn, har høyere svarprosent enn de med annen landbakgrunn. Ikke kontakt er frafallsårsaken med størst prosentandel i nettoutvalget og knytter seg til utdanningsnivå så vel som landbakgrunn. I tillegg har de som har en annen landbakgrunn enn norsk i større grad vært forhindret til å svare. Forhindret inkluderer

frafallsårsaker som sykdom og korte utenlandsopphold, men 56 prosent av respondentene som var forhindret til å svare har språkproblemer som frafallsårsak.

Tabell 4.2 Intervju og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Prosent

	I alt	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke kontakt	Antall
I alt	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
Kjønn						
Mann	100,0	57,4	17,4	5,1	20,1	1 881
Kvinne	100,0	57,7	14,7	4,6	23,0	1 807
	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
Aldersgrupper						
16-24 år	100,0	57,1	14,8	3,4	24,7	854
25-44 år	100,0	55,2	14,1	5,8	24,9	1 336
45-66 år	100,0	61,3	17,2	4,3	17,3	1 008
67-79 år	100,0	56,9	21,2	6,1	15,7	490
	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
Utdanningsnivå						
Grunnskole eller lavere	100,0	50,0	18,1	5,7	26,2	862
Videregående skole	100,0	56,2	19,1	3,3	21,4	1 325
Universitets- og høyskoleutdanning	100,0	69,5	12,1	3,1	15,2	1 210
Uoppgitt	100,0	36,4	12,4	16,5	34,7	291
	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
Landbakgrunn						
Norge	100,0	61,9	16,7	2,3	19,1	2 573
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	100,0	49,3	15,0	8,3	27,4	552
Andre land	100,0	48,6	15,3	10,4	25,7	498
Uoppgitt	100,0	24,6	6,2	33,8	35,4	65
	100,0	57,6	16,1	4,9	21,5	3 688
Landsdel						
Oslo og Viken	100,0	56,6	17,7	5,2	20,5	1 356
Innlandet	100,0	59,3	14,6	2,4	23,7	253
Agder og Sør-Østlandet	100,0	56,4	17,8	3,7	22,1	493
Vestlandet	100,0	59,0	15,3	5,1	20,6	919
Trøndelag	100,0	57,5	12,0	6,7	23,8	341
Nord-Norge	100,0	58,3	13,8	4,3	23,6	326

Kilde: Rusundersøkelsen 2023, Statistisk sentralbyrå.

5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser

Utvalget til Rusundersøkelsen er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret. Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjonen) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Denne usikkerheten kan vi beregne når vi kjenner sannsynligheten for at hver enkelt enhet i populasjonen skal bli trukket til utvalget.

Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den «treffer målet» i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er *forventningsrett*. I tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonsverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er *standardfeilen*, *SE* (fra det engelske begrepet «standard error»), til estimatet. *SE* er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. *SE* forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien.

Som en illustrasjon: La oss si vi ønsker å estimere prosentandelen kvinner, P_0 , i en befolkning (populasjon) med størrelse N . Anta utvalget av størrelse n er trukket tilfeldig, det vil si at alle enheter har samme sannsynlighet n/N for å bli med i utvalget. La P være prosentandelen kvinner i utvalget. Da er P en forventningsrett estimator for P_0 og standardfeilen er gitt ved:

$$SE(P) = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}.$$

Estimeringsfeilen vi begår er forskjellen mellom P og P_0 . Denne er selvfølgelig ukjent, men vi kan gi et anslag, *feilmarginen*, på hvor stor den med en gitt sannsynlighet kan være. Feilmarginen er definert som $2 \cdot SE$. Intervallet

$$(P - 2 \cdot SE, P + 2 \cdot SE)$$

er et 95 prosent konfidensintervall. Det betyr at sannsynligheten for at intervallet dekker den sanne verdien P_0 er 0,95 (95 prosent). Eller sagt på en annen måte, ved gjentatte utvalg så vil 95 prosent av intervallene dekke den sanne verdien P_0 . Vi sier da at det er 95 prosent *sikkerhet* for at det *beregnete* intervallet dekker den sanne verdien. For utledning av disse formlene og tilsvarende resultater for andre typer variable og for mer kompliserte utvalgsplaner som stratifiserte utvalg og flertrinnsutvalg viser vi til Bjørnstad (2000).

I faktaboksen oppsummeres begrepsdefinisjoner og formler for estimering av prosenttall i en populasjon.

Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg

N	antall enheter i populasjonen
n	antall enheter i utvalget, trukket enkelt tilfeldig
P_0	prosentandel i populasjonen med kjennetegn a
x	antall enheter i utvalget med kjennetegn a
P	prosentandel i utvalget med kjennetegn a , $P = 100 \cdot (x/n)$
$100 - P$	prosentandel i utvalget som ikke har kjennetegn a

$$\text{Utvalgsvarians } \text{Var}(P) = \frac{P_0(100 - P_0)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)$$

95 prosent konfidensintervall for P_0 : $P \pm 2 \cdot SE$

$$\text{Standardfeil: } SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

$$\text{Feilmargin} = 2 \cdot SE$$

I de fleste utvalgsundersøkelsene i SSB utgjør utvalget en svært liten del av populasjonen. Undersøkelsene tar sikte på å dekke store populasjoner, som for eksempel den norske befolkningen i sin helhet, alle arbeidstagere, alle norske bedrifter osv. Utvalgene som skal dekke disse populasjonene er små i forhold til populasjonsstørrelsene. Det betyr at utvalgsandelen n/N er neglisjerbar i formelen for SE , og vi kan benytte formelen

$$SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n}}$$

Vi legger merke til at konfidensintervallets størrelse er avhengig av størrelsen på utvalget, men ikke av populasjonen. Standardfeilen blir mindre dess flere som er med i utvalget, og sammenhengen mellom størrelsen på standardfeilen og n er ikke lineær. For å få standardfeilen halvert, med samme verdi av P , så må utvalgsstørrelsen firedobles.

Vi ser at standardfeilen er størst når utvalgsresultatet er 50 prosent, og avtar symmetrisk etter hvert som prosentandelen nærmer seg 0 og 100.

I stedet for å foreta beregninger for hvert enkelt resultat, kan tabell 5.1 benyttes. Den viser standardfeil for observerte prosentandeler etter utvalgets størrelse, trukket enkelt tilfeldig.

Tabell 5.1 Standardfeil i prosentpoeng for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser, for enkelt tilfeldig utvalg

n: \ P:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,5	9,8	9,9	10,0
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
2 500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
3 000	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9

Et utvalgsresultat på 40 prosent fra enkelt tilfeldig utvalg med 2000 enheter har en standardfeil på 1,1 prosentpoeng. Dvs. at feilmarginen er 2,2 prosentpoeng og 95 prosent konfidensintervall er (37,8 - 42,2) prosent. Vi kan anslå med 95 prosent sikkerhet at andelen i populasjonen ligger mellom 37,8 og 42,2 prosent.

5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell

Vi ønsker å anslå andelen i befolkningen i alderen 16 til 79 år som har drukket alkohol minst en gang det siste året. I 2023 var det omtrent 4 100 000 personer (N) i Norge i aldersgruppene dekket av undersøkelsen. Anta at et utvalg på 2 000 personer har svart på spørsmålet og at 1 640 (x) av de spurte oppgir at de har drukket alkohol minst en gang det siste året. De resterende 360 har oppgitt at de ikke har drukket minst en gang det siste året. Andelen som har drukket alkohol er da $x/n = 1\,640 / 2\,000 = 0,82$, eller 82,0 prosent. Siden $n/N = 0,0005$ så kan vi bruke den forenklete formelen for SE og får konfidensintervallet

$$82,0 \pm 2 \sqrt{\frac{82,0(100-82,0)}{2000}} = 82,0 \pm 2 (0,86) = 82,0 \pm 1,72$$

Estimatet for andelen som har drukket alkohol er altså 82 prosent. Feilmarginen for estimatet er 1,72 prosent, mens konfidensintervallet med 95 prosent sikkerhet forteller at andelen ligger mellom 80,3 og 83,7 prosent.

Vi kan også bruke tabell 5.1. Vi går inn på raden 2000 og kolonnen 15/85; som er kolonnen som ligger nærmest resultatet. I tabell 1 leser vi at standardfeilen er 0,8. Et 95 prosent konfidensintervall blir da $82,0 \pm 2 (0,8) = 82 \pm 1,6$, som er omtrent det samme som over.

6. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

I alle ledd i en undersøkelse kan det introduseres feil som påvirker hva som måles og i hvilken grad enhetene representerer en populasjon. Man organiserer aktiviteten slik at det ikke introduseres feilkilder unødvendig. Men det vil alltid være slik at noen feil kommer til som et resultat av ulik respons fra like tilfeller eller ulik behandling av like tilfeller.

6.1. Innsamlingsfeil

Undersøkelsen gjennomføres ved bruk av telefonintervju. Intervjuerne bruker programvaren Blaise for å registrere svarene. Skjemaet er programmert basert på spesifikasjonen av spørsmål og svaralternativer, rekkefølge og filter i skjema og testes ut før intervju gjennomføres. Selv om skjemaet er testet vil det kunne være feil en ikke oppdager i test og som kan føre til at noen spørsmål ikke blir stilt til alle som skal ha spørsmålet, eller at spørsmål blir stilt til andre enn de som skal ha det. Slike programmeringsfeil er en feilkilde i undersøkelsen. Det er ingenting som tyder på at slike feil har påvirket denne undersøkelsen.

Innsamlingsfeil også kan komme av at respondenten avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden, problemer med å beregne riktig svar, at spørsmål blir misforstått eller gjelder kompliserte forhold.

I spørsmålet *Ureg3b* (se vedlegg G for hele spørreskjema) blir respondentene spurt om å liste opp hvor mye de tok med seg sist gang de tok med hjem alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass. De blir bedt om å liste antall bokser eller flasker øl, antall flasker vin, antall flasker brennevin og antall bokser eller flasker rusbrus. Noen kan ha tatt med seg mye alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass for lenge siden. Feil kan oppstå både hvis respondenter ikke husker riktige antall og hvis de ikke ønsker å oppgi det.

Innsamlingsfeil kan også oppstå fordi visse spørsmål av enkelte oppfattes som sensitive. Intervju-personene kan i slike tilfeller bevisst gi feilaktige svar. De vurderinger som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva intervjupersonen oppfatter som sosialt ønskelig.

6.2. Bearbeidingsfeil

Bearbeidingsfeil er avvik mellom den verdien som registreres inn og den verdien som til slutt rapporteres ut. Gjennom ulike kontroller har man søkt å finne feil og rette dem opp. Det har ikke blitt funnet slike feil i denne undersøkelsen.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlings- og bearbeidingsfeil. Virkningen av feil kan likevel være av betydning i noen tilfeller. Det gjelder særlig hvis feilen er systematisk, det vil si at den samme feilen gjøres relativt ofte. Tilfeldige feil har forventningen 0, og medfører ikke skjevhet i estimatene. En tenker seg at feil som ikke er systematiske trekker like mye i hver retning, og at de derfor har svært liten effekt

7. Vekter

Utvalget til Rusundersøkelsen er på 3 700 personer. Det er trukket fra populasjonen som består av personer i alderen 16-79 år, og er trukket slik at personer i alderen 16-30 år er overrepresentert.

Det er laget fire vekter

- *vekt1* (ikke lik *vekt1* for perioden 2012-2015)
- *vekt2*
- *royk_design_skalert2000* (en skalering av *vekt1* slik at den summer seg til 2000)
- *skalert_vekt2* (en skalering av *vekt2* slik at den summerer seg til 2000)

7.1. Vekt1 og vekt2

Vekt1 og *vekt2* er vekter for å estimere populasjonstotaler og -andeler for Rusundersøkelsen.

7.2. Designvekt – vekt1

Vekt1 er en designvekt som korrigerer for at unge (16-30-åringene) er overrepresentert i bruttoutvalget. Vekten korrigerer ikke for eventuelle frafallsskjevheter.

Vekten er gitt ved

$$w_i = \frac{N}{\sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j} v_i$$

der

$$v_i = \begin{cases} \frac{N_{\text{unge}}}{nb_{\text{unge}}} & \text{for unge personer (16-30 år)} \\ \frac{N_{\text{ikkeunge}}}{nb_{\text{ikkeunge}}} & \text{for resten (31-79 år)} \end{cases}$$

N er antall personer i populasjonen, N_{unge} og N_{ikkeunge} er antall unge (16-30 år) og ikke-unge (31-79 år) i populasjonen, mens nb_{unge} og nb_{ikkeunge} er antall unge og ikke-unge i bruttoutvalget.

Skaleringen $N / \sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j$ av designvekten v_i gjøres for at w_i skal summerer seg til N over nettoutvalget.

7.3. Kalibreringsvekter – vekt2

Vekt2 er en kalibreringsvekt som korrigerer nettoutvalget for skjevheter i forhold til alder, kjønn, utdanning og landsdel (bruker den nye versjonen av landsdelinndelingen som er gyldig fra 2020).

I tillegg til at vekten er kalibrert mot hver av variablene alder (6 grupper), kjønn (2 grupper), utdanning (4 grupper) og landsdel (6 grupper), er den kalibrert mot kjønn × alder (12 grupper) og kjønn × utdanning (8 grupper). Dvs. at summen av vektene til for eksempel kvinner i alderen 41-50 år er likt antall personer i populasjonen i tilsvarende gruppe.

Alder er delt inn i de 6 gruppene

1. 16-20 år
2. 21-30 år
3. 31-40 år
4. 41-50 år
5. 51-60 år
6. 61-79 år

Utdanning er delt inn i de 4 gruppene

1. grunnskole (inklusive uoppgitt/ingen utdanning)
2. videregående skole
3. universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
4. universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning

Landsdel består av de 6 gruppene

1. Oslo og Viken
2. Innlandet
3. Agder og Sør-Østlandet
4. Vestlandet
5. Trøndelag
6. Nord-Norge

Vekten er laget på følgende måte:³

1. Kalibrerer *vekt1* mot alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med samme aldersgruppe som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme aldersgruppe som person i .
2. Kalibrerer mot kjønn >< utdanning. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med samme kjønn og utdanning som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og utdanning som person i .
3. Kalibrerer mot kjønn >< alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med samme kjønn og aldersgruppe som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og aldersgruppe som person i .
4. Kalibrerer mot landsdel. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med samme landsdel som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme landsdel som person i .
5. Gjentar punkt 2-4 til alle kalibreringene holder.

³ I tidligere dokumentasjon er kalibreringsrekkefølgen i punkt 2-4 oppgitt feil. Den korrekte rekkefølgen er den som er beskrevet her.

7.4. Skalering av vekt1 og vekt2

Royk_design_skalert2000 og skalert_vetk2 er vekter som kan brukes når røykevariablene fra Rusundersøkelsen settes sammen med de andre dataene til røykevaneundersøkelsen (data for 1., 3. og 4. kvartal kommer fra Reise- og ferieundersøkelsen, mens data for 2. kvartal kommer fra Rusundersøkelsen). Fordi nettoutvalgene for 1., 3. og 4. kvartal er på ca. 2000, ønsker man å vekte variablene fra Rusundersøkelsen med vekter som summerer seg til 2000. På den måten teller alle kvartalsdataene omtrent like mye.

Royk_design_skalert2000 er en skalering av *vekt1* slik at den summer seg til 2000. Dvs. det er en designvekt som korrigerer for at unge (16-30-åringene) er overrepresentert i bruttoutvalget, og som korrigerer for at nettoutvalget til Rusundersøkelsen ikke er av samme størrelse som de andre nettoutvalgene i røykevaneundersøkelsen.

Vekten er gitt ved

$$u_i = \frac{2000}{\sum_{j \in \text{nettoutv}} w_j} w_i$$

der w_i er *vekt1* for person i .

Skalert_vetk2 er en skalering av *vekt2* slik at den summerer seg til 2000. Dvs. det er en kalibreringsvekt som korrigerer nettoutvalget for skjevheter i forhold til alder, kjønn, utdanning og landsdel, og som korrigerer for at nettoutvalget til Rusundersøkelsen ikke er av samme størrelse som de andre nettoutvalgene i røykevaneundersøkelsen.

Vekten er gitt ved

$$u_i = \frac{2000}{\sum_{j \in \text{nettoutv}} w_j} w_i$$

der w_i er *vekt2* for person i .

Referanser

- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2014. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2015. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2012. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Jensen, C. H. (2018). Rusundersøkelsen 2017. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Lagerstrøm, B. O. (2018). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2018. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Todorovic, J (2019). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2019. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2020). Rusundersøkelsen 2020. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2021). Rusundersøkelsen 2021. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2022). Rusundersøkelsen 2022. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå

Vedlegg A: Informasjonsbrev

Vi trenger svarene dine i Rusundersøkelsen 2023

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervjuer deg i Rusundersøkelsen for å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen blir gjennomført i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av intervjuerne våre vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om din helse, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Du kan også ta kontakt med oss for å avtale når vi kan ringe deg.

Du kan bli spurt om hvor mange alkoholenheter du har drukket på et tidspunkt. For at vi skal ha samme forståelse av hva en enhet er, har vi laget en illustrasjon som du finner nederst i dette brevet.

Svarene dine er viktige

Du er én av 3 700 personer som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til å delta i undersøkelsen. Det er frivillig å delta, men svarene dine vil bidra til å sikre pålitelig kunnskap om rusbruk i Norge.

Du finner mer informasjon på [innrapporteringssiden for undersøkelsen](#).

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Du kan når som helst trekke deg og be om at svarene dine blir slettet. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger om deg fra registre SSB har tilgang til. For deg gjelder dette opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om deg innen 1. oktober 2024.

Kontakt oss på

- e-post: sva@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–21 mandag til torsdag og kl. 09–15 fredag.

Tusen takk for at du deltar!

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg B: Informasjonsbrev til foresatte

Vi ønsker å intervjuer din sønn/datter om bruk av rusmidler

Til informasjon er din sønn/datter trukket ut til å delta i vår Rusundersøkelse. Svarene vil bli brukt til å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler.

Vi trenger svarene hans/hennes uansett om han/hun bruker noen form for rusmidler eller ikke. Det er viktig at mange unge deltar for å sikre gode tall på rusmiddelbruk i den yngre delen av befolkningen. Din sønn/datter får egen informasjon om undersøkelsen.

Vi kommer snart til å ringe

En av våre intervjuere vil snart ringe din sønn/datter for å stille noen spørsmål om helse, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Dere kan ta kontakt med oss på e-post eller telefon dersom dere har spørsmål eller ønsker å avtale tidspunkt for intervju.

Svarene hans/hennes er viktige

Til undersøkelsen er det trukket et tilfeldig utvalg på 3 700 personer tilfeldig fra Folkeregisteret, og din sønn/datter er en disse. Det er frivillig å delta, men svarene vil være med på å sikre gode og pålitelige resultater om rusmiddelbruk i den yngre delen av befolkningen.

Dere kan lese mer om undersøkelsen på www.ssb.no/innrapportering/rusundersokelsen

Opplysningene er sikre hos oss

- Svarene ditt barn oppgir bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Ditt barn kan når som helst trekke seg og be om at svarene blir slettet. Dette gjøres ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger fra registre SSB har tilgang til. For ditt barn gjelder dette opplysninger om hans/hennes og foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om barnet ditt innen 1. oktober 2024.

Kontakt oss på

e-post: svaer@ssb.no

telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09-21 mandag til torsdag og fredag 09-15.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg C: Illustrasjon

Vedlegg D: SMS-tekster

SMS hovedutsending

Hei, Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi har sendt deg informasjon om undersøkelsen i Altinn. En av intervjuerne våre ringer deg snart. Har du en avtale, kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh. SSB

Påminnelser

SMS1

Hei, vi har forsøkt å ringe deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi kommer snart til å ta ringe deg igjen fordi vi virkelig trenger svarene dine. Du kan ta kontakt med oss for å avtale et tidspunkt som passer for deg på tlf. 62 88 56 08 (9-21 man-tors) eller på e-postadressen svar@ssb.no. Har du en avtale, kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh. Statistisk sentralbyrå

SMS2

Hei, dette er den siste uken det er mulig å delta i Rusundersøkelsen. Vi har sendt deg informasjon om hva vi spør om i Altinn, og en av intervjuerne våre vil ringe deg snart. Vi setter pris på at du tar deg tid til å delta, slik at vi kan lage pålitelig statistikk om bruk av rusmidler. Har du en avtale, kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg E: Oppfølgingsepost og SMS-tekster

Hei!

For en stund siden kontaktet vi deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi trenger flere svar og tillater oss å kontakte deg igjen. Resultatene fra undersøkelsen gir oss kunnskap om utviklingen i bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennomfører undersøkelsen i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Når passer det for deg å bli intervjuet?

En av intervjuerne våre ringer deg i løpet av kort tid for å høre om det passer bedre å delta nå. Ta gjerne kontakt med oss for å avtale et intervjutidspunkt som passer for deg.

Vi trenger svarene dine for å lage god statistikk

Utvalget til undersøkelsen er trukket slik at det skal representere det norske samfunnet, og vi kan ikke erstatte deg med en annen. Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker noen form for rusmidler.

Resultatene fra Rusundersøkelsen er vårt felles faktagrunnlag. Tallene blir brukt av myndigheter og medier i vurderinger og debatter om for eksempel skadevirkning og avkriminalisering. Vi håper du tar deg tid til å bidra til et sikrere faktagrunnlag om rusmiddelbruk i Norge.

Du kan lese mer om undersøkelsen her [Rusundersøkelsen](#).

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–21 mandag til torsdag og kl. 09–15 fredag.

Tusen takk for at du deltar!

Med vennlig hilsen

Statistisk sentralbyrå

SMS til de som ikke ønsket å delta i undersøkelsen første gang vi tok kontakt

Hei, vi har tidligere kontaktet deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. En intervjuer vil ringe deg snart fordi vi virkelig trenger svarene dine. Ta gjerne kontakt med oss på 62 88 56 08 eller svaer@ssb.no for å avtale intervju. Mvh Statistisk sentralbyrå

Vedlegg F: Spørreskjema

Innled

Innledningsspørsmålet

Registrer om du skal starte intervjuet eller registrere en overføring, frafall eller avgang.

1. Start intervjuet
2. Frafall
3. Overføring fra annen intervjuer
4. Avgang

Hvis Innled = 2

Frafr

Hvilken frafallsgrunn passer best?

- 11 Ikke tid
- 12 Ønsker ikke å delta
- 13 Hard nekt, trusler
- 14 Andre nekter for IO
- 15 Gir ikke samtykke
- 21 Kortvarig sykdom
- 22 Langvarig sykdom, svekkelse, psykisk utv. hemmet
- 23 Sykdom/ dødsfall i Ios familie, annen uforutsett hendelse
- 24 Språkproblemer
- 31 Midlertidig fraværende pga. skolegang/arbeid
- 32 Midlertidig fraværende pga. ferie ol.
- 41 Finner ikke adressen
- 43 For kostbart/ langt å reise
- 44 Mangler kun telefonnummer/feil telefonnummer
- 45 Ingen kontakt
- 46 Mangler både telefonnummer og epost
- 47 Mangler kun epost
- 71 Annen frafallsgrunn

Hvis Innled = 3

Ovfgr

Hvilken overføringsgrunn passer best?

80 IO flyttet til annet område

81 Kjenner IO

82 Intervjuer kapasitetsproblemer, sykdom el

83 Besøk

Hvis Innled = 4

Avggr

Hvilken avgangsgrunn passer best?

91 Død

92 Bosatt i utlandet minst 6 mndr

93 Bosatt i institusjon

*Hvis Frafgr = 41 Bak variabelen Frafgr står det **Fraf_41***

FrafSpes

Har du noen flere opplysninger?

Hvis Innled = 1

Samtykke1

Registrer om IO har lest informasjonen vi har sendt eller fått informasjonen referert og samtykker i å delta.

1. Ja, IO har mottatt informasjonen og samtykker i å delta
2. Ja, IO har fått referert informasjonen og samtykker i å delta
3. Nei, IO samtykker ikke til å delta

Skjemadel bakgrunnsvariabler

Yrkesstatus

Betrakter du deg hovedsakelig som yrkesaktiv?

Medregnet familiarbeid og arbeid som lærling.

1 Ja

2 Nei

Hvis yrkesstatus = Nei

YrkStat2

Betrakter du deg hovedsakelig som...

1. arbeidsledig
2. skoleelev eller student **inkluderer ubetalt arbeidserfaring**
3. alders- eller førtidspensjonist
4. arbeidsufør
5. på arbeidsavklaringspenger
6. vernepliktig, sivilarbeider eller
7. hjemmearbeidende
8. **annet**

Hvis Yrkesstatus = Ja

Arbeid

Hva er ditt hovedyrke?

Skriv inn yrke så detaljert som mulig

Arbeid_Kod

Trykk <BackSpace> for valg av yrkeskode

Siv

Er du gift eller samboer?

1. **Ja, gift/registrert partner**
2. **Ja, samboer**
3. **Nei**

Hvis Siv = 2 eller 3

SivStat

Hva er din sivilstatus?

Her skal du registrere IOs formelle sivilstatus.

1. Ugift
2. Gift/registrert partner
3. Enke/enkemann/gjenlevende partner
4. Separert/separert partner
5. Skilt/skilt partner

Antpers

Vi vil gjerne ha en oversikt over de personer som tilhører husholdningen. Til husholdningen regner vi alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Personer som er fast bosatt i boligen, men som er borte fra hjemmet, f.eks. på grunn av arbeid skal regnes med.

Hvor mange personer er det i husholdningen din, inkludert deg selv?

Hvis Antpers>1

AntBarn1

Hvor mange i husholdningen er i alderen 0–5 år?

AntBarn2

Hvor mange i husholdningen er i alderen 6-18 år?

EgenInn

Hvor stor var din egen brutto inntekt i 2022? Med brutto inntekt menes inntekt før fradrag og skatt er trukket fra. **Rund av til nærmeste 1000 kr. Har IO problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr.**

Hvis ingen inntekt, marker med 0.

HusInn

Hva vil du anslå husholdningens samlede brutto inntekt til i 2022? Rund av til nærmeste 1000 kr. **Har IO problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr. Hvis ingen inntekt, marker med 0.**

Helse

Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet?

Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. Svært god
2. God
3. Verken god eller dårlig
4. Dårlig
5. Svært dårlig

KlokkeA

For å få kartlagt hvor lang tid det tar å gjennomføre selve hoveddelen av intervjuet, må du merke av med <1> for registrering av starttid.

Skjemadel tobakksbruk

Tob1

Tobakksbruk

Så kommer det noen spørsmål om røyking.

Hender det at du røyker? **Dette inkluderer kun tobakksholdige produkter, ikke e-sigaretter.**

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = Ja

Tob2

Røyker du daglig eller av og til?

1. Daglig
2. Av og til

Tob3-Tob13 stilles hvis Tob2 = Av og til

Tob3

Røyker du sigaretter? Regn med både fabrikklagde og hjemmerullede

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob3 = Ja stilles Tob4 – Tob5

Tob4a

Hvor mange sigaretter røyker du anslagsvis per uke?

Både fabrikklagde og hjemmerullede

1..997

Tob5

Hvor ofte røyker du sigaretter? Er det flere dager i uken, omtrent en dag i uken eller sjeldnere?

1. Flere dager i uken
2. En dag i uken
3. Sjeldnere

Hvis Tob2 = "av og til" stilles Tob13

Tob13

Har du noen gang røykt daglig?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = Nei stilles Tob14

Tob14

Har du noen gang røykt daglig eller av og til?

Hvis IO både har røykt daglig og av og til, kryss av for daglig

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei, aldri

Hvis Tob13 = Ja eller Hvis Tob14 = Ja, daglig, stilles Tob20-22

Tob20

I hvilket år sluttet du å røyke daglig?

Hvis IO har sluttet flere ganger, registrer siste gang
1920...2023

Tob21

Hvor mange ganger forsøkte du å slutte å røyke daglig før du lyktes?
Registrer antall mislykkede slutteforsøk.
0..97

Hvis sluttet å røyke for mindre enn 10 år siden [$IF (YEAR(SYSDATE) - Tob20) < 10$], stilles Tob22a-r
Tob22a

Da du sluttet siste gang .. brukte du snus?
1. Ja
2. Nei

Tob22b

Da du sluttet siste gang .. brukte du nikotinlegemiddel, som for eksempel røykeplaster eller
nikotintyggegummi?
1. Ja
2. Nei

Tob22d

Da du sluttet siste gang .. brukte du reseptbelagt røykeavvenningsprodukt, som Zyban eller
Champix? Zyban er et anti-depressiva. Champix reduserer effekten av nikotin.
1. Ja
2. Nei

Tob22q

Da du sluttet siste gang .. søkte du hjelp i helsetjenesten eller kommunen; som for eksempel hos
lege, frisklivssentral eller lignende?
1. Ja
2. Nei

Tob22s

Da du sluttet siste gang .. brukte du elektroniske sigaretter (e-sigaretter/fordampere)?
1. Ja
2. Nei

Tob22r

Da du sluttet siste gang .. søkte du hjelp på nettsider eller mobiltjenester for røykeslutt?
1. Ja
2. Nei

Hvis Tob2 = Daglig eller Tob13 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig stilles Tob23

Tob23

Hvor gammel var du da du begynte å røyke daglig?
Hvis flere ganger, registrer første gang.
8..79

Hvis Tob2 = Daglig stilles Tob30 - Tob31c

Tob30

Røyker du sigaretter daglig? Regn med både fabrikklagde og hjemmerullede
1. Ja
2. Nei

Hvis Tob30 = Ja stilles Tob31

Tob31a

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig pr.dag? **Både fabrikklagde og hjemmerullede**
1..200

Tob31b

Hvor mange av disse sigarettene er fabrikklagde?
0..200

Tob31c

Hvor mange av disse sigarettene er hjemmerullede?
0..200

Hvis Tob1 = Ja stilles Tob33 – Tob34

Tob33

Røyker du sigarer eller sigarillos daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Tob34

Røyker du pipe daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Hvis Tob2 = Daglig stilles Tob38 - Tob42k

Tob38

Har du noen gang prøvd å slutte å røyke daglig?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob38 = Ja, Tob39 – Tob42a-n

Tob39

Hvor mange ganger totalt?
1..97

Tob40

Prøvde du noen gang i løpet av de siste 12 månedene å slutte å røyke daglig?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob38 = Ja stilles Tob42a-n

Tob42a

Da du forsøkte å slutte siste gang .. brukte du snus

1. Ja
2. Nei

Tob42b

Da du forsøkte å slutte siste gang .. brukte du nikotinlegemiddel, som for eksempel røykeplaster eller nikotintyggegummi?

1. Ja
2. Nei

Tob42d

Da du forsøkte å slutte siste gang .. brukte du reseptbelagt røykeavvenningsprodukt, som Zyban eller Champix? *Zyban er et anti-depressiva, Champix reduserer effekten av niktotin.*

1. Ja
2. Nei

Tob42o

Da du sluttet siste gang .. brukte du elektroniske sigaretter (e-sigaretter/fordampere)?

1. Ja
2. Nei

Tob42m

Da du forsøkte å slutte siste gang .. søkte du hjelp i helsetjenesten eller kommunen, som for eksempel hos lege, frisklivssentral eller lignende?

1. Ja
2. Nei

Tob42n

Da du forsøkte å slutte siste gang .. søkte du hjelp på nettsider eller mobiltjenester for røykeslutt?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = 1

Tob43

Vurderer du seriøst å slutte å røyke de neste 6 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob43 = Ja

Tob44

Planlegger du å slutte å røyke i løpet av de neste 30 dagene?

1. Ja
2. Nei

Tobvan1

Hvor lang tid etter at du våkner, tenner du din første sigarett? Regn også med de som røyker pipe og/eller sigar

1. Innen 5 min er gått.
2. Mellom 6 - 30 min.
3. Mellom 31 - 60 min.
4. Etter 60 min.

Til alle

Tob61

Kan du prøve å forutsi dine røykevaner omkring 5 år fra nå?

1. Kommer helt sikkert til å røyke daglig
2. Kommer antakelig til å røyke daglig
3. Kommer antakelig ikke til å røyke daglig
4. Kommer helt sikkert ikke til å røyke daglig

Tob61b

Kan du prøve å forutsi dine snusvaner omkring 5 år fra nå?

1. Kommer helt sikkert til å snuse daglig
2. Kommer antakelig til å snuse daglig
3. Kommer antakelig ikke til å snuse daglig
4. Kommer helt sikkert ikke til å snuse daglig

Til alle

TobE

Bruker du e-sigaretter/fordampere daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Hvis TobE = aldri

TobE1

Har du tidligere brukt e-sigaretter?

1. Ja, tidligere daglig

2. Ja, tidligere av og til

3. Nei

Hvis TobE = 1 eller 2 ELLER TobE1 = 1 eller 2 (Tidligere og nåværende brukere av e-sigaretter)

TobE3

Hvilken type e-sigaretter/fordamper bruker du/brukte du i hovedsak?

1. Engangs e-sigarette/fordamper som ikke er oppladbar («cigalikes», «disposable», «puff bar» eller «elf bar»)

2. Oppladbar e-sigarette/fordamper med magasin/pod som kan byttes ut (f.eks. «Juul»)

3. Oppladbar og modifiserbar esigarette/fordamper, hvor brukeren selv fyller på nikotinvæske/e juice («mods» eller «tanks»)

TobE4

Hva er/var nikotinnholdet i væsken i de e-sigarettene du vanligvis bruker/brukte?

1. Nikotinfrie

2. 6 mg eller mindre

3. 7-11 mg

4. 12-19 mg

5. 20 mg eller mer

6. Med nikotin, men usikker på mengden
Vet ikke

Til alle

Tob60

Bruker du snus daglig, av og til eller aldri? (Med snus mener vi her også nikotinposer uten tobakk)

1. Daglig

2. Av og til

3. Aldri

Hvis Tob60 = aldri

Tob64a

Har du brukt snus tidligere?

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob64a=Ja

Tob64b Brukte du snus daglig eller av og til?

1. Daglig

2.Av og til

Hvis Tob60 = av og til

Tob64c

Har du tidligere brukt snus daglig?

- 1.Ja
- 2.Nei

Hvis Tob60 = Daglig

TobPrSn1

Hvor mange pris snus bruker du gjennomsnittlig pr. dag?

1..97

Hvis Tob60 = Av og til

TobPrSn2

Hvor mange pris snus bruker du gjennomsnittlig pr. uke?

0..97

Hvis Tob60 = daglig eller av og til stilles Tob65 – Tob68

Tob66

Hva slags snus bruker du hovedsakelig, porsjonssnus eller vanlig snus?

- 1.Vanlig (løs)snus
- 2.Porsjonssnus
- 3.Mini-porsjonssnus
- 4.Både løs-snus og porsjonssnus
- 5.Nikotinposer eller hvit snus uten tobakk

Filter tilsvarende for Tob66

Tob66c

I den tiden du har brukt snus, har du stort sett holdt deg til samme merke eller har du vekslet mellom ulike merker?

- 1.Jeg har stort sett holdt meg til samme merke
- 2.Jeg har vekslet mellom to til tre merker
- 3.Jeg har vekslet mellom å bruke fire eller flere merker

Filter tilsvarende for Tob66

Tob66d

Nå kommer det noen spørsmål om hvordan du har det som snusbruker. Er du enig eller uenig i utsagnene som nå kommer. Jeg liker å snuse

1. Enig

2. Uenig

Jeg liker å være en snusbruker

1. Enig

2. Uenig

Jeg er sikker på at jeg kunne klare å slutte å snuse dersom jeg forsøkte

1. Enig

2. Uenig

Min snusing er mer å betrakte som en vane enn som en avhengighet

1. Enig

2. Uenig

Hvis (Tob60 = daglig eller av og til) eller (Tob64a = Ja) stilles 67-68

Tob68

Hvor gammel var du da du begynte med snus mer regelmessig?

5..79

Hvis (Tob60 = daglig eller av og til eller Tob64a = Ja) og (Tob1 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig eller Ja, av og til)

Tob69

Hva begynte du med først, snus eller sigaretter?

Sigaretter dekker her også pipe, sigarer og sigarillos

1. Begynte med sigaretter først

2. Begynte med snus først

3. Omtrent samtidig (innenfor tre måneder)

Hvis (Tob60 = daglig eller av og til eller Tob64a = Ja) eller (Tob1 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig eller Ja, av og til)

Tob69b

Bruker du noen former for nikotinerstatningsprodukter nå? **Nikotintyggegummi, røykeplastereller lignende**

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob60 = Daglig eller Av og til.

Tob71

Vurderer du seriøst å slutte å bruke snus de neste 6 månedene?

1. Ja

2. Nei

Alkoholbruk

Drukket1

Alkoholbruk

Så går vi over til spørsmål om alkohol. Vi tenker her på alle alkoholholdige drikker, som øl, vin, brennevin, rusbrus med mer. Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1=Nei

Drukket1b

Har du noen gang drukket alkohol?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1 = ja

Drukket2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol stort sett daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere?

1. Stort sett daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig

Hvis Drukket2 = 2 (ukentlig)

Drukket2a

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si at du har drukket alkohol 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Drukket2 = 3(månedlig)

Drukket2b

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn tre dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Drukket2 = 4 (årlig)

Drukket2c

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn tre dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Hvis Drukket1 = Ja

Drukket3

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Jeg vil nå stille deg noen spørsmål om alkoholbruk siste fire uker. Har du drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket3 = Ja

Type1

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket øl?

1. Ja
2. Nei

Type2

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket vin?

Vin inkluderer også hetvin, portvin, sherry og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type3

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket brennevin?

Brennevin inkluderer også likør, vodka, shots og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type4

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket rusbrus eller alkoholholdig cider?

1. Ja
2. Nei

Hvis Type1=ja

Type1a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type1a = 2 (ukentlig)

Typ1a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type1a = 3 (månedlig)

Typ1a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type1a=1 eller 2

Type1b

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig. 0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller boks eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

Type_1b = 0,33 liter

Type_1b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Type_1b = 0,5 liter

Type_1b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type1a=3

Type1c

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig. 0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 liter
2. 0,5 liter

Type1c = 0,33 liter

Type1c_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Type1c = 0,5 liter

Type1c_2

Omtrent hvor mange halvlitere øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type2=ja

Type2a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type2a = 2 (ukentlig)

Type2a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. omtrent en dag i uken

Hvis Type_2a = 3 (månedlig)

Type2a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type2a=1 eller 2

Type2b

* Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig. Et glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis Type2b = 1 (glass)

Type2b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange glass vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type2b = 2 (helflasker)

Type2b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange flasker vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type2a = 3

Type2c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Ett glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis Type_2c = glass

Type_2c_1

Omtrent hvor mange glass vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type_2c = helflasker

Type_2c_2

Omtrent hvor mange flasker vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type3=ja

Type3a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type3a = 2 (ukentlig)

Type3a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type_3a = 3 (månedlig)

Type3a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type3a=1 eller 2

Type3b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig. En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3b = drammer, drinker eller shots

Type3b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type3b = helflasker

Type3b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange helflasker har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type3a=3

Type3c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3c = 1 (drammer, drinker eller shots)

Type3c_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type3c = 2 (helflasker)

Type3c_2

Omtrent hvor mange helflasker har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type4=ja

Type4a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type4a = 2 (ukentlig)

Type4a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type4a = 3 (månedlig)

Type4a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager

2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type4a=1 eller 2

Type4b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter?
Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4b = småflasker

Type4b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Type4b = 0,5 liter

Type4b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type4a=3

Type4c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket totalt i løpet av fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter?

Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4c = småflasker

Type4c_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Type4c = 0,5 liter

Type4c_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Skjemaavsnitt alkohol svarkort

Hvis drukket3=ja

Svarkor1

Hvor mye man drikker ved en og samme anledning kan variere ganske mye. Snart følger noen spørsmål om hvor ofte du har drukket ulike mengder alkohol i løpet av de siste fire ukene. Har du mulighet til å finne frem illustrasjonen med eksempler på alkoholenheter som lå ved e-posten om undersøkelsen?

Gå en videre med <JA> hvis IO har illustrasjonen foran seg og nei hvis illustrasjonen ikke er tilgjengelig.

1. Ja
2. Nei

Hvis Svarkort1=nei skal denne tekstdelen komme opp

Mengde1

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske øl eller rusbrus, ett glass vin eller en drink. En flaske vin eller en sixpack øl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl tilsvarer 1,5 alkoholenhet.

Ett glass vin tilsvarer mengden man får servert på et serveringssted. En sixpack øl tilsvarer flasker/bokser à 0,33 l

Beruset4

Hvor mange alkoholenheter må du vanligvis drikke for å føle deg tydelig beruset?

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske med øl eller cider/rusbrus, ett glass vin eller en drink brennevin. En flaske vin eller en sixpack flaskeøl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl er 1,5 enheter.

Antall

Hvis Drukke2= 1,2,3

AL2

Tenk på ukedagene mandag til og med torsdag. På hvor mange av disse dagene drikker du vanligvis alkohol?

1. Alle 4 ukedagene
2. 3 av 4 dager
3. 2 av 4 dager
4. 1 av 4 dager
5. Ingen av dagene

Hvis AL2=1,2,3,4

AL3

Når du drikker på en av ukedagene mandag til og med torsdag, hvor mange alkoholenheter drikker du i gjennomsnitt da?

1. 16 eller flere enheter per dag
2. 10-15 enheter per dag
3. 6-9 enheter per dag
4. 4-5 enheter per dag
5. 3 enheter per dag
6. 2 enheter per dag
7. 1 enhet per dag

Hvis Drukket2= 1,2,3

AL4

Tenk på helgedagene fredag til søndag; På hvor mange av disse tre dagene drikker du vanligvis alkohol?

1. Alle 3 dagene
2. 2 av 3 dager
3. 1 av 3 dager
4. Ingen av dagene

HVIS AL4 = 1, 2, 3

AL5

Når du drikker på en av helgedagene fredag til og med søndag, hvor mange alkoholenheter drikker du i gjennomsnitt da?

1. 16 eller flere enheter per dag
2. 10-15 enheter per dag
3. 6-9 enheter per dag
4. 4-5 enheter per dag
5. 3 enheter per dag
6. 2 enheter per dag
7. 1 enhet per dag

Risikofull alkoholbruk - AUDIT

Audit2 – audit8 hvis drukkit1=ja

Audit2

Nå skal jeg stille deg noen ytterlige spørsmål om alkoholbruk de siste 12 måneder. De dagene du har drukket alkohol i løpet av det siste året, hvor mye har du vanligvis drukket? Angi svaret i alkoholenheter der 1 enhet tilsvarer en drink, ett glass vin eller 1 liten flaske øl. Er det...

1. 1-2
2. 3-4
3. 5-6
4. 7-9
5. 10 eller flere

Audit3

I løpet av det siste året, hvor ofte har du drukket seks alkoholenheter eller mer ved en og samme anledning? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis AUDIT3= 2

AUDIT3_1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis AUDIT3 = 3

AUDIT3_2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis AUDIT = 4

AUDIT3_3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Arbeidsliv og Alkohol

Hvis yrkesstatus=ja Disse spørsmålene skal kunne stilles til de som betrakter seg som yrkesaktiv

Nå kommer noen spørsmål om alkohol og arbeidsliv

Arb_alk1

I løpet av de siste 12 månedene, har du hatt en eller flere sykefraværsdager, med eller uten legeattest? **Gjelder alle typer sykefravær.**

1. Ja
2. Nei

Hvis Arb_alk1Ja

Arb_alk1b

Omtrent hvor mange dager? **Hvis IO oppgir svaret i uker eller måneder, så regn ut circa hvor mange dager det gjelder (en uke regnes som 5 arbeidsdager, en måned regnes som 20 arbeidsdager, ett år regnes som 230 arbeidsdager).**

Antall dager____

Arb_alk2

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger har du vært mindre effektiv på jobb fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager____

Arb_alk3

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger var du borte deler av arbeidsdagen fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager____

Arb_alk4

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange hele arbeidsdager var du borte fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager____

Arb_alk5

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange arbeidsdager var du totalt sett borte på grunn av egen alkoholbruk (fordi du hadde drukket, bakrus, ulykker eller sykdom relatert til alkoholbruk)?

Antall dager____

Uregistrert konsum – til alle

Ureg1

Så går vi over til spørsmål om handel i utlandet.

I løpet av de siste 12 månedene, har du vært i utlandet? Regn også med eventuelle reiser/dagsturer til Sverige eller andre naboland.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg1 = ja.

Ureg2

I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg alkohol hjem fra minst én av reisene til utlandet? Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg2=ja.

Ureg3a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass?

Hvis Ureg3a > 0 eller «vet ikke» eller «neker»

Ureg3b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. **Flere svar mulig.**

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter
 Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
 En liter

Rusbrus
 Antall bokser/flasker a 0,33 liter
 Antall bokser/flasker a 0,5 liter
 Liter

Ureg4a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge?

Hvis Ureg4a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg4b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree

En liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

Liter

Ureg5a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige?

Hvis Ureg5a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg5b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig. Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet). Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree

En liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

Liter

Ureg6a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige? Ta ikke med innkjøp du tidligere har fortalt om.

Her skal du ta med alkohol som er kjøpt på taxfree på utenlandsk flyplass eller butikker/utsalgssteder i andre land enn Sverige.

Hvis Ureg6a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg6b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi svaret i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree

En liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

Liter

Skjemadel narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)

Hvis 16 >= alder <=64 år gjelder for hele bolken.

Can1

Narkotiske stoffer. Bruk av cannabis og ulike narkotiske stoffer forekommer i alle lag av befolkningen, og formålet med undersøkelsen er å få mer kunnskap om utbredelsen. Vi vet at dette kan oppleves som sensitive spørsmål, og minner derfor om at svarene blir anonymisert og kun brukt til forskningsformål. Vi starter med noen spørsmål om cannabis.

Har du noen gang prøvd cannabis? Cannabis inkluderer hasj, marihuana, cannabisolje/ekstrakt, spiselige produkter ('edibles') eller andre THC-produkter.

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=ja

Can2

Hvor mange ganger har du prøvd eller brukt cannabis?

En gang betyr for eksempel én enkelt joint/pipe, to joints/piper samme dag regnes som to ganger.

1. En gang
2. 2-5 ganger
3. 6-10 ganger
4. 11 – 50 ganger
5. Mer enn 50 ganger

Hvis Can1=ja

Can3

Hvor gammel var du da du prøvde cannabis *hvis C2 ≠1* [første gang]?

Alder i år:

Hvis Can1=ja

Can4

[*hvis Can2 ≠1* Første gang/ *hvis Can2 =1* Da] du prøvde cannabis, drakk du alkohol samtidig?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can2 ≠1

Can5

Sist gang du brukte cannabis, drakk du alkohol samtidig?

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Can6

Har du prøvd eller brukt cannabis i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=nei eller Can6=nei

Can6b

Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt tilbudt cannabis, men ikke brukt det?

1. Nei
2. Ja, en gang
3. Ja, 2-5 ganger
4. Ja, 6-9 ganger
5. Ja, 10 ganger eller mer
6. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can6=ja

Can7

Hvilke typer cannabis har du prøvd i løpet av de siste 12 måneder? Har du prøvd...

Flere svar mulig

1. Hasj
2. Marihuana
3. Cannabisolje/ekstrakt
4. Spiselige produkter ('edibles')
5. Andre typer cannabis

Hvis Can7=5

Can7sps

Hvilke andre typer cannabis har du prøvd?

Hvis Can6=ja

Can8

[*hvis Can2 ≠1* Sist gang/ *hvis Can2 =1* Da] du brukte cannabis, fikk du den av kjente, kjøpte du den av kjente, kjøpte du den via sosiale medier, kjøpte du den via internett, kjøpte du den av ukjente på annen måte, eller dyrket du den selv?

1. Fikk av kjente
2. Kjøpte av kjente
3. Kjøpte via sosiale medier
4. Kjøpte via internett
5. Kjøpte av ukjente på annen måte
6. Dyrket selv
7. Annet, spesifiser

Can8Sps

På hvilken annen måte fikk du cannabis?

Hvis Can6=ja

Can9

Hvor mange ganger har du brukt cannabis de siste 12 måneder? En gang tilsvarer for eksempel én joint/pipe, to ganger tilsvarer to joints/piper og så videre.

1. 1-5 ganger
2. 6-10 ganger
3. 11-50 ganger
4. Mer enn 50 ganger

Hvis Can6=ja

Can10

Har du brukt cannabis i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can10=ja

Can11

Hvor mange dager i de siste fire ukene har du brukt cannabis?

1. 20 dager eller mer
2. 10-19 dager
3. 4-9 dager

4. 1-3 dager

Can13

Hvor mange joints eller piper røykte du sist døgn du brukte cannabis?

Antall joints/piper:

Hvis Can2 = 4 eller 5

Can14

Har du noen gang brukt cannabis regelmessig, det vil si minst en gang i uken i minst et halvt år?

1. Ja

2. Nei

Andre narkotiske stoffer

Ans1 Andre narkotiske stoffer

Så har vi noen spørsmål om andre narkotiske stoffer.

Har du noen gang prøvd narkotiske stoffer som kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, GHB/GBL, LSD, nye rusmidler eller sopp?

1. Ja

2. Nei

Hvis Ans1 = Ja

Ans2

Hvilke stoffer har du prøvd? Flere svar mulig

1. Kokain

2. Ecstasy/MDMA

3. Amfetaminer/speed

4. Relevin

5. Heroin

6. GHB/GBL

7. LSD

8. Nye rusmidler, ofte kalt 'legal highs' eller 'research chemicals' (for eksempel syntetiske cannabinoider eller katinoner)

9. Sopp/psilocybin

10. Andre

Hvis Ans2 = 10

Ans2_sp1

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 1

Ans2_sp2

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Ans2_sp3

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Ans3_1 til Ans3_9 –for hvert av stoffene IO oppgir i Ans2 og Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i ANS_2 og ANS_2_spes] i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3 har innhold

Ans3_sp1 Ans3_sp2 Ans3_sp3

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:

Ans5

Hvor mange dager har du brukt kokain de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:

Ans9

Hvor mange dager har du brukt amfetamin_de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Nark_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

Skjemadel prestasjonsfremmende midler

Dop1

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av prestasjonsfremmende midler som benyttes for å øke muskelmasse og muskelstyrke. Har du noen gang prøvd eller brukt anabole steroider? (som for eksempel *Trenbolone, Winstrol, Turanabol, Deca Durabolin, Sustanon, Primobolane, Dianabol, Masteron, Anadrol, Anavar*).

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop1 = Ja

Dop3_1

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Avslutt

Det var siste spørsmålet i intervjuet. Vi takker deg for at du tok deg tid til å være med på undersøkelsen, og for å bidra til økt kunnskap om rusmiddelbruk i Norge.

Vedlegg G: Registerinformasjon

Opplysning om koblinger ligger i informasjonsepost eller -brev som sendes til respondentene. På filen ligger følgende registervariabler:

- kjonn
- alder1
- alder2
- statsborgerskap
- fodeland_io
- fodeland_far
- fodeland_mor
- ios_brutto
- hush_brutto
- innt_person
- innt_hush
- utdanning
- fagfelt
- landsdel
- landsd_2
- fylke
- fylke2
- sentralitet
- tett_spredt

Kjønn

Informasjon om kjønn er hentet fra Folkeregisteret. Registernavn: kjoenn

Variabelnavn på datafil: kjonn

Tabell H1. Koder/verdier for kjønn

Kode	Verdiområde
1	Mann
2	Kvinne

Alder

Informasjon om alder beregnes ut fra fødselsår og grupperes på to ulike måter. Alder er beregnet per 1.1.2023. Registervariabel: fodselsaar

Variabelnavn på datafil: alder1 og alder2

Tabell H2. Koder/verdier for alder1

Kode	Verdiområde
16-24	16 - 24 år
25-44	25 - 44 år
45-66	45 - 66 år
67-79	67 - 79 år
80 og over	80 år og over

Tabell H3. Koder/verdier for alder2

Kode	Verdiområde
16-20	16 - 20 år
21-30	21 - 30 år
31-40	31 - 40 år
41-50	41 - 50 år
51-60	51 - 60 år
61-79	61 - 79 år

Statsborgerskap, gruppert i verdensdeler

Informasjon om statsborgerskap er hentet fra Folkeregisteret.

Tabell H4. Koder/verdier for statsborgerskap

Kode	Verdiområde
0	Norge
1	Europa
2	Afrika
3	Asia
4	Nord- og Mellom-Amerika
5	Sør-Amerika
6	Australia/New Zealand/Oceania
7	Uoppgitt

Fødeland

Informasjon om fødeland er hentet fra Folkeregisteret. Fødeland er hovedsakelig mors bosted da personen ble født. Variabelen er hentet inn for intervjuobjektet (IO), IOs mor og IOs far. Variabelen er gruppert etter verdensdel

Registervariabel: *fodeland*

Variabelnavn på datafil:

- FODELAND_IO,
- FODELAND_FAR,
- FODELAND_MOR

Tabell H5. Koder/verdier for fodeland_io, fodeland_far og fodeland_mor

Kode	Verdiområde
1	Norge
2	Europa
3	Asia
4	Afrika
5	Sør- og Mellom-Amerika
6	Nord-Amerika
7	Australia/New Zealand/Oceania

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/91> for standard for land og statsborgerskap i personundersøkelser.

Utdanning

Opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen hentes fra utdanningsregisteret. Det er kun intervjuobjektet (IO) som får påkoblet utdanning. Utdanningsvariabelen som benyttes i RUS 2023 er fra 2022.

Registervariabel: *bu_åååå* (fire siffer)

Variabelnavn på datafil: *UTDANNING*

Vi er ute etter det første sifferet i registervariabelen som sier noe om utdanningsnivå (se tabell nedenfor). Utdanningsnivå grupperes deretter i fire grupper.

Tabell H6. Koder/verdier for utdanning

Kode	Verdiområde
1	Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
2	Videregående skole
3	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
4	Universitets- og høyskolenivå, høyere nivå, og forskerutdanning

Tabellen nedenfor viser sammenhengen mellom utdanningsnivå fra register og variabelen UTDANNING på datafilen:

Tabell H7. Utdanningsnivå i register og på datafilen

Tredeling av nivå	Utdanningsnivå (første siffer i bu_åååå)	Nivånavn	UTDANNING (variabel på datafil)
	0	Ingen utdanning og førskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
Obligatorisk utdanning	1	Barneskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	2	Ungdomsskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	3	Videregående, grunnutdanning	2. Videregående skole
Mellomutdanning	4	Videregående, avsluttende utdanning	2. Videregående skole
	5	Påbygging til videregående utdanning	2. Videregående skole
Universitets- og høyskoleutdanning	6	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	3. Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
		Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
Høyskoleutdanning	7	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
			4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
	8	Forskerutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	9	Uoppgitt	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)

Fagfelt

Opplysninger om fagfelt hentes på samme måte som opplysninger om utdanning. Det er det andre sifferet i registervariabelen som angir fagfelt.

Tabell H8. Koder/verdier for fagfelt

Kode	Verdiområde
0	Allmenne fag
1	Humanistiske og estetiske fag
2	Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk
3	Samfunnsfag og juridiske fag
4	Økonomiske og administrative fag
5	Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag
6	Helse-, sosial- og idrettsfag
7	Primærnæringsfag
8	Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag
9	Uoppgitt fagfelt

En fullstendig dokumentasjon med inndeling av nivå, fagfelt og øvrige koder, se Norsk standard for utdanningsgruppering (Statistisk sentralbyrå 2001):

http://www.ssb.no/emner/04/90/nos_c617/nos_c617.pdf

Inntekt

Opplysninger om inntekt fra Skatteetaten og NAV hentet fra inntektsregisteret. Inntekt kobles på alle husholdningsmedlemmer for å beregne både egen inntekt og husholdningens inntekt. I RUS 2023 er det inntektsvariabler for 2021 som benyttes.

Registervariabel: *wsaminnt (Samla inntekt)*

Variabelnavn på datafil:

- ios_brutto
- hush_brutto
- innt_person
- innt_hush

Tabell H9. Koder/verdier for ios_brutto og hush_brutto

Kode	Verdiområde
1	0 - 99 000
2	100 000 - 149 999
3	150 000 - 199 999
4	200 000 - 249 999
5	250 000 - 299 999
6	300 000 - 399 999
7	400 000 - 499 999
8	500 000 - 599 999
9	600 000 - 699 999
10	700 000 - 799 999
11	800 000 - 899 999
12	900 000 - 999 999
13	1 000 000 og mer

Bosted

Opplysninger om bostedskommune er koblet på fra Folkeregisteret. Denne variabelen er deretter gruppert.

Registervariabel: *kommnr (evt. landsdel, fylke)*

Variabelnavn på datafil:

- Landsdel
- Landsdel2020
- landsd_2 (*helseregioner*)
- fylke (*ugruppert*)
- fylke2

Tabell H10. Koder/verdier for landsdel

Kode	Verdiområde
1	Akershus og Oslo
2	Hedmark og Oppland
3	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
4	Agder og Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Tabell H11. Koder/verdier for landsdel 2020

Kode	Verdiområde
1	Oslo og Viken
2	Innlandet
3	Agder og Sør- Østlandet (Agder, Vestfold og Telemark)
4	Vestlandet (Møre og Romsdal, Vestland og Rogaland)
5	Trøndelag
6	Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)

Tabell H12. Koder/verdier for landsd_2

Kode	Verdiområde
1	Sør_Øst
2	Vest
3	Midt
4	Nord

Tabell H13. Koder/verdier for fylke1

Kode	Verdiområde
1	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
2	Oslo/Akershus
3	Hedmark og Oppland
4	Agder/Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Tabell H14. Koder/verdier for fylke2

Kode	Verdiområde
1	Akershus, Oslo
2	Østfold, Vestfold
3	Hedmark, Oppland
4	Buskerud, Telemark
5	Øst-Agder, Vest-Agder
6	Rogaland, Hordaland
7	Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal
8	Trøndelag
9	Nordland, Troms, Finnmark

Sentralitet

Registervariabel: sentralitet (evt. kommnr som grupperes)

Variabelnavn på datafil: sentralitet

Tabell H15. Koder/verdier for sentralitet

Kode	Verdiområde
1	Mest sentrale kommuner
2	Nest mest sentrale kommuner
3	Mellomsentrale kommuner 1
4	Mellomsentrale kommuner 2
5	Nest minst sentrale kommuner
6	Minst sentrale kommuner

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/128> for standard for sentralitet

Tettbygd/spredtbygd

Denne variabelen hentes fra Folkeregisteret.

Registervariabel: *ts_kode*

Variabelnavn på datafil: tett_spredt

Tabell H16. Koder/verdier for tett_spredt

Kode	Verdiområde
S	Spredtbygd
T	Tettbygd